

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 และ 2 (พ.ศ. 2504 – 2509) และ พ.ศ. 2510 – 2514) ได้กำหนดให้มีเป้าหมายสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เน้นการทดแทน การนำเข้าจากต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ แผนทั้งสองฉบับนี้ไม่มีนโยบาย เกี่ยวกับเมืองและสิ่งแวดล้อม กลวิธีการของการทดแทนการนำเข้านี้ได้คุ้มครองการลงทุนและตลาด ของนายทุน ทั้งของภายในประเทศและของบรรษัทข้ามชาติ ขณะเดียวกันการลงทุนของรัฐบาล เป็นการให้บริการระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะการก่อสร้างและปรับปรุงถนนภายใน กรุงเทพมหานคร การสร้างถนนสายหลักเชื่อมต่อกับต่างจังหวัดในส่วนภูมิภาค นโยบาย ดังกล่าว จึงมีส่วนทำให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการผลิตและการบริโภคของประเทศ ทำให้ กิจกรรมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้กระจุกตัวหนาแน่นบริเวณตอนในของเมืองและได้แผ่ขยายออกไป ตามถนนสายหลักของประเทศ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) ได้เสนอ กลวิธีใหม่ทางอุตสาหกรรมในการผลิตเพื่อการส่งออกควบคู่ไปกับกลวิธีการทดแทนการนำเข้า เพื่อส่งเสริมนโยบายทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้กลวิธีการทดแทนการนำเข้าไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เมื่อตลาดภายในประเทศถึงจุดอิ่มตัว อย่างไรก็ตาม ในแผนนี้ยังไม่มีนโยบายด้านเขตเมือง และสิ่งแวดล้อม ภายใต้แผนนี้รัฐบาลไทยได้สร้างแรงจูงใจในการส่งออก ซึ่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการลงทุน ปี พ.ศ. 2515 อันเป็นกฎหมายฉบับใหม่ได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาทุนภายใน ประเทศ และมีการขยายตัวในการผลิตสินค้าด้านหัตถกรรม

ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) เป็นต้นมา รัฐบาลได้เน้นการส่งเสริม อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ตามนโยบายด้านเศรษฐกิจของประเทศ ยังคงให้ การคุ้มครองอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าอยู่ ผลที่ตามมาก็คือ อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ที่ได้รับการคุ้มครอง เช่น อุปกรณ์การขนส่ง อุตสาหกรรมกระดาษ ยางพารา และเครื่องจักรกล ได้เติบโตสูงกว่าระดับการขยายตัวโดยเฉลี่ยในภาคอุตสาหกรรมโดยทั่วไป เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2522 ประเทศไทยมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้นกว่า 50,000 โรง การขยายตัวในระยะหลังนี้ส่วนใหญ่เป็น

การผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ซึ่งมีความหลากหลายขึ้นทั้งวัตถุดิบและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ผลที่ตามมาคือแม่น้ำสายต่าง ๆ ต้องเป็นแหล่งรองรับน้ำเสีย หรือกากของเสียจากโรงงาน ที่มีปริมาณสารโลหะหนักที่ทิ้งลงไปตามแม่น้ำสายต่าง ๆ ทั้ง 22 สาย นั้นสูงถึงปีละ 14,000 ตัน สารโลหะหนักเหล่านี้มีต้นกำเนิดมาจากภาคอุตสาหกรรมและการทำเหมืองแร่ทั้งสิ้น (โกสุมภ์ สายจันทร์, 2541)

ในปี พ.ศ. 2537 จำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2532 ถึงเท่าตัว คือเพิ่มขึ้นเป็น 103,574 โรง พบว่ามีของเสียอันตรายที่เกิดจากอุตสาหกรรมประมาณ 990,000 ตันต่อปี หรือประมาณร้อยละ 73.3 ของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2539 จำนวนโรงงาน ได้เพิ่มขึ้นเป็น 122,171 โรง จากเดิม 50,000 กว่าโรง

โรงงานอุตสาหกรรมเปิดทวาร กรมการอุตสาหกรรมทหาร กระทรวงกลาโหม มีนโยบายที่จะสร้าง อวูธ และอุตสาหกรรมเปิดขึ้นเอง โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาต่างประเทศ โดยรับงบประมาณจากกระทรวงกลาโหมให้สร้างโรงงานดินส่งกระสุนและอุตสาหกรรมเปิดภาคทหารขึ้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ได้รับการสนับสนุนพื้นที่ในการสร้างโรงงานจากกองทัพบก โดยงบประมาณในการสร้างเป็นของกระทรวงกลาโหม ส่วนบริษัทผู้รับประมูลได้คือ บริษัท ไนโตรโนเบล จำกัด ของประเทศอังกฤษในระบบ Turn Key และได้เปิดทำการผลิตตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2528 มีการนำเข้าเครื่องจักรกลจากประเทศอังกฤษและมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นชาวอังกฤษ และเป็น Know How ของบริษัทไนเบล ได้เปิดทำการผลิตมาตลอด เพื่อสนับสนุนดินส่งกระสุนให้กับกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกรมตำรวจ ในบางครั้งทำผลิตเกินความจำเป็นของกองทัพ จึงทำการจำหน่ายให้ประชาชนและส่งออกต่างประเทศ ทั้งนี้ จะต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงกลาโหม (เอกสารโรงงานอุตสาหกรรมเปิดทวาร กรมการอุตสาหกรรมทหาร ศูนย์การอุตสาหกรรม ป้องกันประเทศและพลังงานทหาร พ.ศ.2526) การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยรอบ ทั้งด้านมลพิษทางอากาศ เสียง และมลภาวะทางน้ำ นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสุขภาพ อนามัย ของผู้ใช้แรงงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการทำลายอุตสาหกรรมเปิดที่เสื่อมคุณภาพไม่ได้มาตรฐานว่ามีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด อยากทราบว่า ผู้ปฏิบัติงานในโรงงานผลิตระเบิดและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบได้รับผลกระทบจากการทำลายอุตสาหกรรมเปิดที่เสื่อมคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐานหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นการศึกษาแนวทางในการป้องกัน ผลกระทบจากการทำลายอุตสาหกรรมเปิดที่เสื่อมคุณภาพ ตลอดจนควรมีมาตรการป้องกันอย่างไร เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพ ของโรงงานวัตถุระเบิดทหารต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
- 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจของผู้ปฏิบัติงานในโรงงานและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1) ขอบเขตพื้นที่ พื้นที่บริเวณบ้านพักอาศัยของครอบครัวผู้ปฏิบัติงาน ในโรงงานวัตถุระเบิดทหาร และชุมชนโดยรอบโรงงาน จำนวน 7 หมู่บ้าน ตำบลย่านมัทรีและตำบลสระทะเลอำเภอพายูหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
- 2) ขอบเขตเนื้อหามุ่งศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติงานภายในโรงงาน และผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพของโรงงานวัตถุระเบิดทหาร ที่มีต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบ

1.4 สมมุติฐานการวิจัย

- 1) เพศของประชาชนที่แตกต่างกันที่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพของโรงงานวัตถุระเบิดทหารแตกต่างกัน
- 2) อายุของประชาชนที่แตกต่างกันที่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพของโรงงานวัตถุระเบิดทหารแตกต่างกัน
- 3) ระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกันที่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพของโรงงานวัตถุระเบิดทหารแตกต่างกัน
- 4) อาชีพของประชาชนที่แตกต่างกันที่มีผลกระทบต่อกรรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพของโรงงานวัตถุระเบิดทหารแตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์

ผลกระทบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งในทางตรงและอ้อมจากสภาพปกติที่เป็นอยู่

ผลกระทบทางตรง หมายถึง ผลของโครงการที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชากรพืชและสัตว์ในระบบนิเวศ ในแง่การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร การทำลายถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ และการเพิ่มจำนวนของศัตรูพืชและสัตว์ เป็นต้น

ผลกระทบทางอ้อม หมายถึง ผลของโครงการที่ส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่สภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางชีวภาพและกายภาพ อันจะมีผลต่อสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ

ผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ในบริเวณโรงงานอุตสาหกรรมเปิดทวาร และชุมชนโดยรอบ

อุตสาหกรรมที่เสื่อมคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน หมายถึง ดินส่งกระสุนที่ไม่สามารถใช้ในราชการทหารได้

ความเกี่ยวข้อง หมายถึง หน้าที่การปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องกับการทำลายอุตสาหกรรมที่เสื่อมคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ต่อผู้ให้ข้อมูล

ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน หมายถึง ระยะเวลาเป็นปีที่ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ในชุมชนที่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมเปิดทวาร

ผลกระทบจากการทำลายอุตสาหกรรมที่เสื่อมคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน หมายถึง ผลกระทบด้านกลิ่น (แก๊สต่าง ๆ ไอกรด) เสียง น้ำเสีย ฝุ่นละออง ควันเขม่าดินปืน การขนส่งทั้งวัตถุดิบ เชื้อเพลิง วัสดุสำเร็จรูป

ผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและทางด้านจิตใจ หมายถึงการได้รับพิษภัย อันตรายจากการทำลายวัตถุระเบิดที่เสื่อมคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน ที่มีต่อร่างกาย และจิตใจของผู้ปฏิบัติงานในโรงงานและประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบ

ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบ แหล่งกำเนิด อันตรายของมลภาวะทางอากาศ หมายถึง การได้รับความรู้ จากการติดตามข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ แหล่งกำเนิด อันตรายของมลภาวะทางอากาศ

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง การได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาเรื่องฝุ่น คิวบินเขม่า เสียงดัง แสงสว่างจากการทำลายวัตถุระเบิดที่ไม่ได้มาตรฐาน ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ จากแหล่งข้อมูลใดมากที่สุด เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ข่าวสารประชาสัมพันธ์ของโรงงาน บอร์ดติดประกาศประจำหน่วยงาน สื่อจากภายนอก (วิทยุ โทรทัศน์) เป็นต้น